

**OILAVIY MUNOSABATLAR PSIXOLOGIYASI. OILAVIY
NIZOLAR**

SATTAROVA DILFUZA ERKINBAYEVNA

*TOSHKENT KOMMUNIKATSIYA VA MENEJMENT,
TEXNOLOGIYALARI INSTETUTI "PEDAGOGIKA VA PSIXOLOGIYA"
KAFEDRASI KATTA OQITUVCHISI.*

SOBIROV AZIZBEK JOBIR OGLI

*TOSHKENT KOMMUNIKATSIYA VA MENEJMENT,
TEXNOLOGIYALARI INSTETUTI*

TALABASI

***Annotatsiya:** Ushbu maqolada Oilaviy nizolar kelib chiqish sabablari, va ularning turlari, Er- xotin ortasidagi nizolarni oilaga ta'siri va bunday nizolarning yechimi va karreksiyalash ishlari keltirilgan.*

***Kalit sozlar:** oilaviy nizolar, konflikt, ziddiyat, stress, ajrim, karreksiyalash, nizolarning turlari, oila a'zolar ortasidagi nizolar.*

Har bir oila hayoti davomida muammoli vaziyatlarga duch keladi, ularni hal qilish qarama-qarshi individual ehtiyojlar, motivlar, va ma'nfatlar, pozitsiyalar, qarashlar toqnashuvi sifatida ta'riflanadi. Oila a'zolarining qarashlari yoki e'tiqodlari qarama-qarshi bolsa, nizo yuzaga kelishi mumkin.

Ba'zida odamlar bir-birini noto'g'ri tushunib, noto'g'ri xulosaga kelishganda nizolar paydo bo'lishi mumkin. Tinch yo'l bilan hal etilmagan mojarolar janjal va norozilikka olib kelishi mumkin. Vaqti-vaqti bilan er-xotinning bir-biri bilan kelishmovchilik qilish odatiy holga aylanib boradi va bunday nizolar oilaning bir qismi ekanligiga moslashiladi. Biroq, davom etayotgan ziddiyat stressli va munosabatlarga Zarar yetkazish mumkin. Ba'zi odamlar o'zlarining his-tuyg'ularini boshqarishda qiynaladilar va qasddan xafagarchilikka, tajovuzkor yoki hatto zo'ravonlikka aylanishadi.

Xosh, ezgu niyatlar bilan, bir-birlarini sevib oila qurgan yoshlar nega oila qurgandan keyin ularning munosabatlarida nizolar, janjallar roy beradi? Umuman er-xotinlik hayotida nizolarsiz, urish, janjallarsiz ham yashasa bo'ladimi? Bu kabi savollarni yana kop davom ettirsa boladi

Oilaviy nizoning ikki kishining fikri yoki xoxish-istaklari bilan toqnash kelishini tabiiy deb hissoblaydi, natijada ular umumiy til topishni xoxlashadi. Xatto aytish mumkinki, janjal paytida janjallashganiga qaramay, er-xotin birlikni korsatishadi. Birinchidan , agar turmush ortoqlar janjallashsa , unda ular baham korish uchun biror narsaga ega. Va odamlar doimo umumiy mulkni emas, balki erkinlikni, shaxsiy hududni, bolalar va boshqalarni ham baham koradilar, Boshqacha qilib aytganda, turmush o'rtoqlar nizo mavzusi ukar uchun muhim bo'lgan taqdirdagina janjallashishadi. Bundan tashqari, agar kishi boshqa tomon bilan janjallashishni istamasa, nizo kelib chiqadi. Bunday paradoks: odamlar bir-biriga Zarar yetkizishni istamagani uchun janjal qilishadi, lekin ular o'zlariga zarar yetkizmaydilar. Ikkinchidan, janjal shuni ko'rsatadiki, turmush o'rtoqlar hali ham bir xil yo'lda. Qarama-qarshilik shundaki, ikki kishi borishga tayyor bo'lgan bir xil yol yo'q. Aynan janjhal paytida ular uni topishgfa harakat qilishadi. Bu shuni korsatadiki odamlar birgalikda ishlashni xoxlashadi, shuning uchun ular hozirgacha bir-birlari uchun eng yahshi variant deb hissoblangan narsalarni qilish uchun kop mahnat qilishadi.

Psixologlar oilada nizolarni normal holat deb hissoblashadi. Mojarolar natijasida er-xotin bir-birlaridan nafratlana boshlaydilar va ularning ajralishlari yanada keng tarqaladi. Shu sababli, oilada doimo yuzaga keladigan nizolarni qanday hal qilish masalasi juda muhim bo'lib qolmoqda.

Oilaviy nizolar turmush o'rtoqlar va hattoki bolalar o'rtasidagi munosabatlarning bir usuli hissoblanadi. Jarayon bor va ijobiy tomoni bor: ziddiyat munosabatlarni rivojlantirishga, ozgarishga, har qanday yo'nalishga borishga undaydi. Bazida odamlar janjallashishadiki, bu ularni birlashtirishning yagona yoliham bolishi mumkindir. Bu borada har oilaning oziga xos xususiyatlari bor.

Yosh oila hayotining birinchi yilida ko'pincha nizolar paydo bo'ladi. Ularni yo'q qilish uchun juftlar quyidagilarga tayyor bo'lishlari kerak bo'ladi:

1. Axloqiy va ijtimoiy. Bu yerda sherikning tarbiyasi, Yoshi, ijtimoiy hayot darajasi muhimdir. Shunday qilib yosh ayollar uchun turmush qurish 21-23 yoshda, erkaklar uchun esa 22-24 yoshda. Ayol erkakdan katta bo'lmasligi kerak deb hissoylanadi. Odamlar nikoh nima ekanligini, nikohda ulardan nimani kutish va o'z malburiyatlarini bajarishga tayyorligi haqidagi aniq tasavvurga ega bolishlari kerak, lekin faqat o'z huquqlarini qilishlari kerak. Turmush o'rtoqlar oilani mustahkamlashga va sog'lom bolalarni tarbiyalashga yordam beradigan sog'lom turmush tarzini olib borishga tayyor bolishlari kerak. Uy-joy va moddiy boyliklar har doim ham munosabatlarning davomiyligiga ta'sir qilmaydi, lekin bu nizolarni rivojlantirishning mustahkamlovchi omillarga aylanadi deya aytish mumkin.

2. Motivatsion. Oila mehr-muruvvatga, o'z zimmasiga ma'suliyatni olishga tayyorlikga, farzandlar tarbiyasiga va ularni o'ziga to'q inson qilishga, mustaqil bo'lishga asoslangan bo'lishi lozim

3. Psixologik. Oilani mustahkamlashga, rivojlantirishga va ziddiyatli vaziyatlarni hal qilishga yordam beradigan bunday fazilatlar va xatti-harakatlarning mavjudligi.

4. Pedagogik. Oilaviy hayotning turli sohalarida ma'lum bilimlarning mavjudligi va bu bilimlarni qo'llashga tayyorgarlik.

Oiladagi nizolarni hal qilish uchun ikki juft tushunishga harakat qilishi kerak.

Agar ikkala turmush o'rtog'i bir-birini eshitishga harakat qilsa, unda murosaga kelish mumkin bu yerda g'alaba qozonish shart emas, chunki g'alaba mag'lubiyatni anglatadi. Ittifoq – bu qul va xo'jayin emas, balki ikkita teng sheriklarning birlashmasi. Ikki turmush o'rtog'i munosabatlarda qulay bo'lishi kerak, buning natijasida nikoh ittifoqi buzilmasligi kerak, chunki birovning istaklari bajarilmagan.

Ajralish ko'pincha nizolarni hal qilish usullaridan biriga aylanadi. Psixologlar uch bosqichni ajratib ko'rsatishadi:

1. Birinchi bosqich hissiy ajralish darajasida sodir bo'ladi, unda sheriklar shunchaki qadrlashni, hurmat qilishni, bir-birlarini sevishni, yordam berishni to'xtotadilar.

2. Ikinchi bosqich jismoniy ajralish bilan belgilanadi, juftlar alohida to'shakda uxlashni boshlaydilar va xatto alohida yashaydilar.

3. Uchinchi bosqichda huquqiy ajralish sodir bo'ladi. Ko'pincha, ajralish haqiqati juftlarning nomuvofiqligi tufayli ma'lum bir oilada yengib bo'lmaydigan nizolarni hal qilish usuliga aylanadi.

Oilaviy muhit qanday ko'rinishida bolishi sheriklarning xatti-harakati va muloqotiga bog'liq. Faqat birgalikdagi sa'y harakatlar bilan baxtli kelajakka erishish mumkin. Oxir-oqibat, sheriklar nizolarni hal qilishning ba'zi qoidalariga rioya qilihlari kerak;

Har bir oilada nizolar bo'ladi. Ko'pincha turmush o'rtoqlar ajrashishni xohlaydigan vaqt keladi. Ammo oila mustahkam va baxtli boladi, unda er-xotinlar bir-birlarini qabul qilishga, erkinlik va huquqlarni buzmaslikka, shuningdek, muammolarni yanada konstruktiv tarzda hal qilishga qaror qilishlari kerak.

Psixologik adabiyotlarda nizolar shartli ravishda <<konstruktiv>> (<biriktiruvchi>) va <<destruktiv>>. Biriktiruvchi- nizolarning yuzaga kelishiga asos bo'lgan muammolar va ularning hal qilishni ham erining, ham xotinning, butun oilaning ma'nfatlariga qaratilgan bo'ladi. Agar ular hal etilsa, buning oqibatida oilaning umumiy ma'nfatlariga oid muammolar o'z yechimini topadi. Bunday nizolarga oiladagi tartib, intizom, ozodalik, oila byudjetini yuritish, saranjonlik, tejamkorlik, isrofgarchilikga yo'l qo'ymaslik, bola tarbiyasi va boshqa shu kabi toifadagi nizolar misol bo'la oladi. Ular, asosan, er-xotin o'rtasidagina yuzaga keladi, ularning ishtirokchilari ham faqat er-xotinlarning o'zlarigina hissoylanadilar.

Bunday nizolarning muvaffaqiyatli hal etilishida er-xotinlarning bir-birlarini yanada yaqinroq bilib, tushunib, bir-birlariga salbiy va ijobiy

xususiyatlarini o'rganib borish, bir-birlariga moslashish, muammolarni hal etish borasidagi hamkorliklar kabi oilaviy hayot mustahkamligini ta'minlashga xizmat qiluvchi jarayonlar amalga oshadi. Boshqacha qolib aytganda, bunday nizolar: <<Er-xotinning urushi- doka ro'mol qurishi>> er-xotin o'rtasidagi hamkorlikni rivojlantiradi.

References

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Jamiyatda ijtimoiy-ma'naviy muhitni sog'lomlashtirish, mahalla institutini yanada qo'llab-quvvatlash hamda oila va xotin-qizlar bilan ishlash tizimini yangi darajaga olib chiqish chora-tadbirlari to'g'risida" 2020-yil 18-fevraldagi PF-5938-son farmoni
2. "Oriental Renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences" Scientific journal Volume 1, 2021. 332-336 P.
3. Deutsch, M. (1973). Konkretning echimi: Konstruktiv va halokatli jarayonlar. Nyu-Xeyven, KT: Yel universiteti matbuoti.
4. To'ychiyeva G.U. – filologiya fanlari doktori (DSc), Norqulov H.D. – pedagogika fanlari nomzodi, dotsent. Turmush qurgan yosh kelinlarni oilaviy hayotga tayyorlash" bo'yicha o'quv uslubiy majmua. T.:2021,269-bet
5. Oynisa Musurmonova. Oila ma'naviyati-milliy g'urur. -T.: "O'qituvchi", 2000, 60-bet.
6. Oila psixologiyasi: Shoumarov G'.B, Oila psixologiyasi. —T.: «Sharq», 2015. — 296 b
6. Хошимова, Г. Ф., & Хусанбаева, Ю. Б. (2020). ВЗАИМОСВЯЗЬ ВИРТУАЛЬНОГО И ДУХОВНОГО МИРА НА ФОНЕ ГЛОБАЛИЗАЦИИ. ЖУРНАЛ СОЦИАЛЬНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ, 3(4).
7. Kurultaevich, I. K., Zairjanovich, Y. S., Abdullayevna, S. D., Botirovich, T. B., & Anatolievna, T. M. (2023). Specifics Of Teaching Foreign Language Speaking To Students At A Non-Linguistic Institute (Iper) In The Distance Learning Format. Best Journal of Innovation in Science, Research and Development, 2(10), 549-559.

8. Sadikova, D. A. (2023). TEACHING RUSSIAN AS A FOREIGN LANGUAGE IN THE MODERN STUDY OUTLOOK: TEACHING DICTIONARIES. *World of Scientific news in Science*, 1(2), 104-115.
9. Saparbaevna, R. R., Allanazarovna, E. R., & Nawbahar, O. (2020). Physiological Ergogenic Medicines: Modern Trends Of Application In The Training Of Athletes. *European Journal of Molecular & Clinical Medicine*, 7(03), 2020.
10. Reymbaeva Roza, Ernazarova Raya, Joldasbaeva Gulchexra, & Allambergenova Laura. (2023). HANDBALL EFFICIENCY IN THE SYSTEM OF PHYSICAL EDUCATION. *Innovations in Technology and Science Education*, 2(14), 721–725. Retrieved from <https://humoscience.com/index.php/itse/article/view/1774>
11. Roza, R., Talgat, K., Raya, E., & Aynura, P. (2023). THE CONTENT AND FORMS OF SUPPORT FOR PROFESSIONAL SELF-DETERMINATION OF STUDENT TEACHERS. *Innovations in Technology and Science Education*, 2(10), 273-279.
12. Saparbaevna, R. R., Erejepovich, K. D., Allanazarovna, E. R., & Sabitovna, P. A. (2022). Organization Of Rational Nutrition of Athletes in Training and Competitive Activities. *Specialusis Ugdymas*, 2(43), 3566-3568.
13. Saparbaevna, R. R., & Allanazarovna, E. R. (2020). Aspects Of Studying Snakes In The Fauna Of Uzbekistan. *Solid State Technology*, 63(6), 3765-3771.
14. Kaipbergenova, D. (2017). THE IMPORTANCE OF MATERIAL DESIGNING IN LANGUAGE TEACHING. ВЕСТНИК КАРАКАЛПАКСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО УНИВЕРСИТЕТА ИМЕНИ БЕРДАХА, 34(3), 62-63.
15. Kaipbergenova, D. (2016). ШЕТ ТИЛИ О'QITUVCHILARINING KASBIY VAZIFALARI VA PEDAGOGIC MAHORATI HAQIDA. ВЕСТНИК КАРАКАЛПАКСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО УНИВЕРСИТЕТА ИМЕНИ БЕРДАХА, 33(4), 48-50.

16. Каипбергенова, Д. О. (2020). СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ПРАКТИКИ ОРГАНИЗАЦИИ СИСТЕМЫ ПОВЫШЕНИЯ КВАЛИФИКАЦИИ НА ОСНОВЕ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ. In *Инновационное развитие: потенциал науки и современного образования* (pp. 211-213).
17. Каипбергенова, Д. О. (2016). The role of language learning strategies in learning foreign languages. *Молодой ученый*, (12-4), 83-85.
18. Orakbayevna, K. D. (2023). MAMLAKATIMIZDA CHET TILLARINI O'RGANISHDAGI ZAMONAVIY METOD VA METODOLIYA. *Научный Фокус*, 1(1), 1472-1478.
19. Orakbayevna, K. D. (2023). GLABALLASHUV DAVRIDA TA'LIM VA TARBIYANING UZVIYLIGI. *Научный Фокус*, 1(1), 1466-1471.
20. Kaipbergenova, D. (2023). BUGUNGI KUNDAGI MAMLAKATIMIZDA TA'LIM TIZIMIDAGI ISLOHOTLAR VA ULARNING NATIJALARI. *World scientific research journal*, 15(2), 3-7.
21. Каипбергенова, Д., & Жуманиёзова, Н. С. (2023). БУГУНГИ КУН ТАЛАБА ЁШЛАРИДА АХЛОҚИЙ ДУНЁҚАРАШНИ ШАКЛЛАНТИРИШ УСУЛЛАРИ. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 3(5), 652-668.
22. Orakbayevna, K. D., Normuminovich, M., & Muxiddinova, M. Z. (2021). English language teaching methodology for non-native speakers. *Linguistics and Culture Review*, 5(S3), 1721-1725.
23. Orakbayevna, K. D. (2022, February). SYNTACTIC AND SEMANTIC FEATURES OF COMPARISON IN ENGLISH, UZBEK AND RUSSIAN LANGUAGES. In *Conference Zone* (pp. 145-147).
24. KHUSENALIYEVNA, K. D., CHORIYEVNA, A. Z., & ORAKBAYEVNA, K. D. (2021). Lexico-semantic features of technical terms of English and Uzbek languages. *Journal of Contemporary Issues in Business and Government*, 27(2), 4083-4088.
25. Orakbayevna, K. D. (2022). THE IMPORTANCE OF GRAMMAR IN LEARNING A FOREIGN LANGUAGE. *Confrencea*, 7(7), 69-72.

26. Orakbayevna, K. D. (2022). Using effective language learning strategies in teaching English. Texas Journal of Philology, Culture and History, 2, 1-3.
27. Orakbaevna, K. D. (2022). USING THE PRINCIPLE OF UNITY IN EDUCATION. PEDAGOG, 1(4), 1467-1473.